

Joeri Smet

Tussen afgewerkte act en geïmproviseerd gesprek

ONTROEREND GOED PRIKKELT DE VERBEELDING

Hallo.

U bent hier. Mooi op tijd. Goed.

Volgt u mij?

Niet te zenuwachtig?

Hierlangs. Kom binnen.

Alles goed?

Gaat u maar zitten. Ja, hier. In die rolstoel.

U weet wat er gaat gebeuren? Nee?

Ik bind u nu vast.

Kan u uw armen vooruitsteken? Ja, zo.

Niet te strak? Voel maar. Nee?

Nu krijgt u een blinddoek om.

Even oppassen voor het haar... Zo.

Zit hij goed? Uw oren niet dubbel geplooid?

Zet maar even goed.

U ziet niets meer? Zeker?

Perfect.

Dan rol ik u binnen.

U zal even moeten wachten.

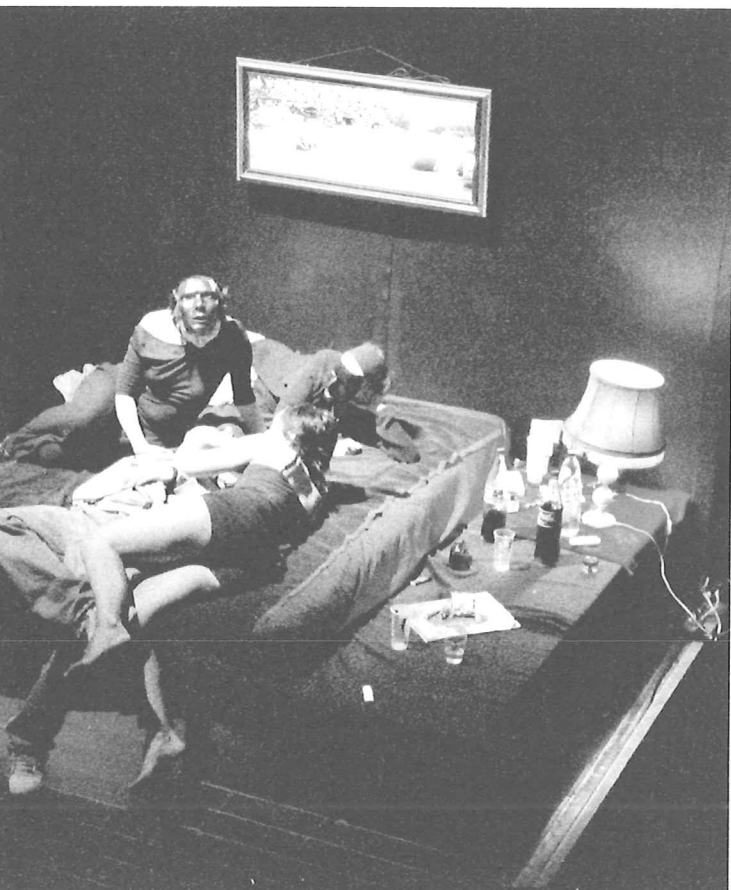
Tot straks.

Welkom bij *The Smile off your Face*. Welkom bij Ontroerend Goed. Misschien klinkt dit als bladvulling, maar wij hebben de gewoonte om ons publiek, in dit geval u, uitgebreid te begroeten. Want u bent er. Dat willen wij niet ontkennen. Per slot van rekening maakt u mee de voorstelling. U oefent invloed uit. U neemt als publiek een belangrijke plaats in binnen ons werk. Een vierde wand biedt daar geen weerstand tegen. Die doorprijkt u. Met een kuch. Een zucht. Een gedachte. Dus laten wij hem vallen. U bent er, wij zijn er. We kunnen beginnen.

Ontroerend Goed startte als groep theatermakers met de *Porror*-trilogie, een cabaretse mix van poëzie, porno en horror. In dit drieluik konden wij als makers naar hartelust experimenteren met stand-up comedy, poëzievoordrachten, satire, absurd theater, cabaret en beeldende performance. Jezus stond naast Hitler, een wortel en prei vochten een groteske ruzie uit, vier diva's faketen een simultaan orgasme. De vrijheid was groot. Maar het fijnste aan *Porror* was de directe relatie met het publiek. De voorstellingen werden op locaties gespeeld als de *Hot-sy Totsy* in Gent of de *Tati's Club* in Oostende, quasi met de neus op de toeschouwers gedrukt. Met hun hand aan een drankje, min of meer verscholen achter een tafeltje, kreeg het publiek de ruwe, ongekuiste onderbuik van *Porror* recht in het gezicht. Dit contact wilden wij niet verliezen.

The Smile off your Face zet nog een stap dichterbij in de richting van het publiek. Benieuwd naar de individuele ervaring van de toeschouwers, plaatsen wij hen in een wel érg benarde positie. Alleen, niet omringd door andere kijkers, vastgebonden in een rolstoel – wat het veiligheidsgevoel aanzienlijk naar beneden haalt – en geblinddoekt, worden de deelnemers een voor een het 'theater' binnengerold. Ze hebben geen controle over het parcours, weten niet waar ze zijn en wie hen aanspreekt. Ze moeten vertrouwen op hun zintuigen en de goodwill van de makers. Een ideale situatie. Veel dichterbij kan je als speler of regisseur niet bij je publiek komen. De vraag is natuurlijk: nu je de toeschouwer in een hulpeloze, kwetsbare positie hebt, wat zet je er-tegenover?

Na een reis door een schijnbaar onmetelijke ruimte, langs lichte aanrakingen, gedempte voetstappen, een hoge falsetstem, de geur van badschuim en andere minuscule indrukken, neemt iemand je handen vast. Er komt een gezicht heel dicht tegen jouw gezicht. Je voelt ademhaling, twee handen op je wangen. Je wordt afgetast. Heel langzaam brengt iemand jouw handen naar zijn gezicht. Je voelt een stoppelbaard. Jullie raken elkaar aan, besnuffelen elkaar. Je wordt uit de rolstoel gehaald. De aanrakingen worden ruwer, meer gespannen. Je staat

The Smile off your Face ONTROEREND GOED Foto Cindy Vander Merken

tegen een muur. Een hand bedekt je mond, je wordt naar achter geduwd, herhaalde keren. Je hoort het afrollen van een tape, dicht bij je oor. Er wordt een polaroid genomen. Iemand maant je aan te zwijgen. Je mag terug gaan zitten.

Het blijft fascinerend om te zien hoe verschillend mensen reageren. Binnengaan in een individueel parcours betekent je lichamelijke en mentale grenzen openstellen, maar die grenzen liggen bij iedereen anders. Voor sommigen is een lichte streling door een onbekende een aangename liefkozing, voor anderen is ze een subtiele inbreuk op de privacy. Dit geldt ook voor woorden. Een verhaal vertellen uit je kindertijd is voor de meeste mensen geen al te grote ontboezeming, maar antwoorden op de vraag of je gelukkig bent, doet veel toeschouwers aarzelen. Deze subjectieve niveaus en gradaties van intimiteit houden ons als makers voortdurend bezig. Het is niet de bedoeling om met *The Smile off*

your Face het publiek te bruuskeren of een kick te bezorgen. Wel willen we een intense, hoogstpersoonlijke theaterervaring bereiken. En daarbij is intimiteit van cruciaal belang.

In een debat naar aanleiding van Het Theaterfestival werd op een bepaald ogenblik de vraag gesteld: wat is intimiteit? Kan je binnen een theatercontext een intieme ervaring beleven of staat de kunstmatige omgeving, het 'onechte', die ervaring juist in de weg? Ontroerend Goed heeft er geen pasklaar antwoord op. Dat kan ook niet, want wij stellen de vraag anders: niet wat intiem is, maar wat *voor mij* intiem is, telt. *The Smile off your Face* is geen auteursvoorstelling die een visie op intimiteit presenteert. Het publiek maakt voor een groot deel zijn eigen voorstelling. De blinddoek speelt daarin een belangrijke rol. Doordat de toeschouwer het zicht ontnomen wordt, is hij aangewezen op zijn verbeelding, zijn gedachten en zijn fantasieën. Die zijn vaak veel intiemer dan om het even wat de makers en de spelers kunnen creëren. Daar zijn wij ons volledig van bewust. *The Smile* wil echter nog een stapje verder gaan en onderzoeken hoe *close* een acteur met het publiek kan zijn.

Van in het begin stelden wij de performers van *The Smile off your Face* voor de uitdaging om op een halve meter afstand van de toeschouwer een stuk van zichzelf bloot te geven. Een riskante onderneming, want ongeloofwaardig zijn wanneer je oog in oog staat met het publiek, zonder de veilige afbakening van een podium of de lichte verblinding van een theaterspot, is gênant. Maar tegelijkertijd ook intiem. De performances in *The Smile off your Face* balanceren steeds op de grens tussen een afgewerkte act en een geïmproviseerd gesprek. Dit maakt de spelers zeer kwetsbaar omdat de toeschouwer, ondanks zijn min of meer ondergeschikte positie, met enkele rake opmerkingen de hele opzet kan doorprikken. De acteurs kunnen zich niet richten tot een andere, iets welwillender toeschouwer, ze kunnen zich ook niet verschuilen achter een vierde wand. Zo werd actrice Noémi Schlosser tijdens *The Smile off your Face* geconfronteerd met een deelnemer die haar na twee zinnen brutaal te verstaan gaf: 'Ik geloof je niet'. Een nachtmerrie voor elke speler. Op dat ogenblik kon Noémi enkel de twijfelende performer achter de act tonen. Uit dit soort voorvallen blijkt heel duidelijk de subjectiviteit van intieme ervaringen: sommige toeschouwers begonnen uitgeremd bij deze act te huilen.

Elke act in *The Smile off your Face* is gebaseerd op een verschillend aspect, een andere *mood* van intimiteit. Op een bepaald ogenblik komt de toeschouwer op een bed terecht, waar een warme vrouwenstem vlakbij zijn oor een jeugdherinnering vertelt. Deze gevoelige, licht sentimentele en 'moederlijke' vorm van intimiteit staat haaks op de fysiek opdringerige, brutale intimiteit aan het begin van de voorstelling. Verder in *The Smile off your Face* rijdt de toeschouwer een helling op. Het blijft even stil. Dan hoort hij een sensuele vrouwenstem.

Bonjour.
Je suis contente de te voir.
N'aie pas peur, je suis ton amie.
Comment tu t'appelles?
C'est joli ça.
Dis-moi,
Tu as été bien sage cette année?
Je peux toucher ta jambe?
Je peux toucher tes cheveux?
Tu veux t'asseoir sur mes genoux?
Non, ça ne va pas.
J'aime rigoler.
Je suis toujours contente.
Je porte une robe rouge.
Et des dentelles.
Touche.
Je porte des bagues,
mais je ne suis pas mariée.
Personne ne sait ce que je porte sous ma robe.
(...)

J'aime me retrouver seule avec des animaux.
Caresser les poils de mon cheval.
Il aime les carottes.
Des carottes pelées, parce que c'est plus doux.
Tu aimes les africains?
Moi je les aime beaucoup.
Mon meilleur ami est africain.

Ogenschijnlijk wordt de toeschouwer op een obscene manier versierd. Maar de sensuele vrouwenstem die hem toespreekt, hoort niet bij de persoon die hij even later te zien krijgt. Intimiteit is in dit geval een absurd spel, een misleidende 'instinker'. Opnieuw speelt zijn fantasie de toeschouwer parten.

Halverwege de voorstelling wordt de blinddoek even afgenomen. De in-gebeelde wereld van de toeschouwer begint langzaam uit elkaar te vallen. Gaandeweg krijgt hij meer te zien van de ruimte, de acteurs en de andere toeschouwers. Op die manier wordt hij zelf een voyeur die de 'intimiteit' van de andere deelnemers bespiedt. Tegelijkertijd kijkt hij ook naar zichzelf. De situatie is immers herkenbaar, hij heeft ze net zelf beleefd. De opstelling vrijgeven is voor ons essentieel in de voorstelling. Voor Ontroerend Goed is het tonen en expliciteren van de theatrale illusie een basisgegeven om theater te maken. In *The Smile off your Face* is dat niet anders. De toeschouwer wordt heel duidelijk geconfronteerd met de kleine, elementair ingerichte ruimte en de eenvoudige manipulaties die hem aan het fantaseren brachten. Het einde van *The Smile off your Face*, met als centraal beeld een wand vol foto's van geblinddoekte toeschouwers, neemt de illusie weg dat de voorstelling rond iets anders draait dan het publiek zelf. De vele uiteenlopende interpretaties en ervaringen die wij tijdens ons traject te horen kregen, bevestigen dat alleen maar. ●

The Smile off your Face ONTROEREND GOED Foto Cindy Vander Merken

